

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. I. Ljubljana, 1. prosinca 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: Svojim o svojem. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — Drd. Iv. Borštnik: K šolski higijeni. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Jakob Dimnik: Narodopisna češko-slovanska razstava v Pragi l. 1895. — Listek. — Vabilo na naročbo. — Za učiteljski konvikt. — Književnost. — Naši dopisi. — Vestnik — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva in upravnštva.

Svojim o svojem.

Predolgo že nas duh temè pritiska.

J. Cimperman.

I.

Zapustil nas je stari, do smrti oboleli otrok bežečega časa in pogreznil se je v temo večne smrti, nam pa je pustil nebroj žalostno-veselih spominov . . . Smehlja se nam zdravo lice novorojenega deteta, ki vzbuja stotisoč čutil v srcih naših! Za nami so ti sveti dnevi svetega božičnega časa, stopili smo korak v novo dobo našega življenja — zaprla so se vrata naših domov novoletnemu veselju in neveselju, srca nam kipe v željah do povzdige naših stvari. Vse to se je završilo mirno, brez vsakega hrupa; jedino skozi težke pozimske oblake se je prekrala tu in tam iz vroče duše vroča molitev za najvišji blagoslov bodočemu delu v bodočih dneh! . . .

Zgodi se časih, da uredništva ob pričetku novega letnika pišejo programe, ki določajo, kak zmoter bo skušal doseči list v prihodnjem letu. In tako početje je listu dostikrat koristno, ker dober, zastaven in odločen začetek mu pridobi mnogo prijateljev, podpornikov in čitateljev.

Mi priobčujemo te vrste z namenom, da bi jih čitali stari naši prijatelji in podporniki, a da bi jih dobili v roke tudi novi čitatelji,

katerih se naj mnogo pridruži dosedanjim našim naročnikom! Hočemo pa tudi na kratko označiti, kakó bodemo to leto polnili svojega lista popir, da s spisi, razpravami, dopisi in zahtevami dosežemo, česar nam ni še doslej rodilo vse naše prizadevanje, da popolnimo, kjer zevajo še vrzeli na trnjevem našem potu, da izboljšamo, kjer je treba poprav, da ustvarimo iz svojih močij, česar nam nedostaja — kratko: našemu stanu pomoči do popolne samosvojosti, do ugleda v javnem našem življenji, do še večjih uspehov na pravem torišči — v naših šolah, kakor jih zahteva naš zakon — to bodi našemu listu prvi in glavni, reči smemo, jedini namen. Toda kaj hočemo sami? Naša opora so zvesti prijatelji, ki čutijo v svojih dušah zvesto ljubezen do svojega dela in stanú. Nanje se oziramo, nanje zidamo in upamo, da nas ni jeden ne ostavil!

Naš stan je tak, da mora delati v javnosti takó, da je izpostavljen vsakemu očito k sodbi o njega uspehih. To je, kar kropilni kamen v cerkvi. Vsak sme omočiti v njem svojo roko. A koliko je takih, ki močijo umazane svoje prste z blagoslovljeno vodo!

Od srca smo veseli sleharnega novega pojava na našem polji. Možje, ki so si nabrali v večletnem svojem delovanji obilo izkušenj, naj govoré prosto, kakor jim velewa njih prepričanje, ki se poraja v zavesti, da ustvarja življenje zakone, kateri zamorejo vdariti našemu šolstvu pečat napredka in popolnosti. Čim bolj se množi število naših šolnikov, tem bolj prodira naš ugled, tem bolj se zapirajo široko razprta usta onim, ki hočejo v nevednosti svoji igrati burke iz našega šolstva. Morda ni tega kriva sama nevednost, mogoče da nam vzgaja sovražnike nevoščljivost do vplivnega ugleda, kateri se bolj in bolj udomačuje med slovenskim ljudstvom. In to naše ljudstvo resnično pripoznava veliko potrebo ljudske šole. To pripoznanje je prišlo samo po sebi. Nikdar še nismo nastopali javno pred njim in govorili o potrebi ljudske šole. Tisto nasprotovanje narodovo do narodne šole izumira, ker mu sekajo vspehi ljudskih učilnic smrtonosne rane! Koliko kmetjskih mater hvali Boga, da je v vasi šola, kjer se izlahka kroté nje malopridni paglavci. In ne samo to! V početku je sicer premagovala misel, da bi se brez šole takisto lahko živelo, kakor se je prej, ko je bil učen že oni, ki je znal zapisati svoje ime. Polagoma pa je vzrasel iz mladega roda, ki je prvi pohajal urejene ljudske šole, sedanji rod, ki ob vsaki priliki živi ob naukih, ki jih je ceno v šoli prejemal in brez katerih bi bil sedaj nepotreben in nemogoč v človeški družbi. In ta rod danes drugače misli!

To delo je naše delo, naš ponos! Koliko tovarišev nam že v Bogu počiva: upehal jih je trud, izsesal mozeg iz zdravih udov! Saj ni čuda. Po pet, šest in več ur na dan neprenehoma napenjaj

pluća in dihaj v prašnem, zadihanem zraku učilničnem — in to polnih štirideset let ob plači, ki te slabeje nagradi, nego kmet najetega dni-narja! O, kakó zapeče človeka v dno duše, ako si ga potem izbere kdorkoli v igračo, da ga malo požgečka in potlej odslovi s prevzeto besedo, porojeno v napetih možganih.

Zavest, da smo izobrazili slovenski narod v njega korenini in jedru, daje nam poroštvo, da ni bilo naše delo zaman, in da se bo število naših prijateljev in podpirateljev tudi med inteligentnim našim svetom čedalje bolj množilo. Ali še ni doseglo to število svojega vrhunca? Žal, do danes ne! Mi imamo obilo dokazov, da se na delo učiteljevo čestokrat ne ozira, če se pa ozira, ozira se prav milostno in ošabno, takó nekako, kakor tista Skopulja na lačnega berača! In zakaj? Ko bi znali povedati pravi vzrok! Visoke službe, dobre plače, malo posla, malo dela, počitka toliko, da je delo počitek in počitek delo — to je življenje, ki je vsekako lažje od našega, a ne vemo, je li tudi koristnejše.

Spominjamo se povesti o sinu in očetu, ki sta gledala žitno polje! —

(Dalje prih.)

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

A.

Kako se je razvijala naša država.

Avstrijsko-ogerska država se je razvila iz male in neznatne deželice v teku stoletij v veliko in mogočno državo. Pri tej razpravi se pa nočemo ozirati na vse dežele, ki so sploh kdaj pripadale cesarstvu, ampak omejili se bomo le na dežele in pokrajine, katere so še sedaj pod slavnim žezlom habsburškim.

Cesar Oton II. je podelil leta 976. p. Kr. Vzhodno krajino grofu Leopoldu iz babenberškega rodu v priznanje velikih zaslug, katere si je stekel Leopold za cesarja v boju proti bavarskemu vojvodu Henrikju Prepiralcu. Vzhodna krajina se je tedaj razprostirala na sedanjem Dolenjem Avstrijskem med rekama Anizo in Trajsen in severno od Dunava do potoka Göllers. V tem obsegu je merila deželica približno jedno petino vojvodine Kranjske.

Leopoldov naslednik, Henrik I., je dobil l. 1002. pokrajino med rečicama Liesing, Piesting in Dunajskim gozdom. Adalbert Zmagoviti si je priboril l. 1048. v ogerski vojski malone ves vzhodni del sedanje Dolenje Avstrije ob obeh bregovih dunavskih do Litave in Morave in posestva ob češki in mo

ravski meji. Tako so se polastili Babenberžani skoraj vse sedanje Dolenje Avstrije.

Henrik II. je dobil l. 1156. Gorenjo Avstrijo (razven inskega okrožja in nekaj manjših posestev) od cesarja Friderika I., ki je povzdignil avstrijsko mejno grofijo v vojvodino. Zato pa je odstopil Bavarsko Henriku Levu. — Leopold V. je podedoval po smrti štajerskega vojvode Otokarja VIII. l. 1192. Štajersko, in cesar Henrik VI. mu je v Wormsu podelil to vojvodino v fevd. Tedanje Štajersko se je deloma razprostiralo tudi čez Avstrijsko, a pripadala ji ni „krajina ob Savini“ (na sedanjem južnem Štajerskem), katera se je polagoma priklopila Štajerski. — Leopold VI. je kupil grofijo Retz (v Dolenji Avstriji) in mesti Linc in Wels. Tudi je dobil nekoliko brižinskih fevdov na Kranjskem (ne daleč od Novega Mesta) leta 1229. od škofa Gerolda.

Frideriku II. Bojevitemu je dal l. 1233. cesar Friderik II. mejno grofijo kranjsko (severozahodni del Kranjske ob gorenji Savi). Friderik II. Bojeviti je padel v vojni zoper Ogre l. 1246. v bitvi ob Litavi. Ž njim je izumrl rod Babenberžanov v moški vrsti, in na Avstrijskem je nastalo medvladje, katero je trajalo do l. 1282.

Cesar Rudolf I. je podelil v Avgzburgu l. 1282. Avstrijsko, Štajersko in Kranjsko sinovoma Albrehtu I. in Rudolfu, leto pozneje pa samo Albrehtu I., ker avstrijskim stanovom ni uga-jala dvojna vlada. Rudolfa pa je nameraval drugod odškodovati. Tako so dobili Habsburžani te dežele in nastopili babenberško dedščino.

Albreht II. je pridobil leta 1335. Koroško po smrti koroškega vojvode Henrika. Cesar Ludovik je potrdil to volilo v Lincu. S Koroško je prišlo k Avstriji zopet Kranjsko, ki je bilo več let zarubljeno vojvodini Koroški. Kranjsko je postalo l. 1364. vojvodina ter dobilo sedanje meje. — Rudolf IV., Ustanovnik je dobil l. 1363. Tirolsko. To deželo mu je prepustila Margareta Širokoustna, katera je odslej še živela nekaj let na Dunaji kot velika dobrotnica ubogim. Vender pa Tirolska tedaj še ni imela sedanjih mej.

Leopold III. je kupil leta 1375. grofijo Feldkirch, in Albrecht III. l. 1394. Bludenc (na Predarlskem). Tako so ustanovili Habsburžani avstrijsko gospodstvo na Predarlskem. Leta 1374. je podedoval Leopold III. nekatera posestva v Istriji in na Goriškem. L. 1382. pa se mu je prostovoljno podvrgel Trst z okolico, da se je rešil benečanskega gospodstva.

Friderik III. (V.) je pridobil leta 1451. Bregenc in 1457. celjsko grofijo, ko je izumrl celjski rod z Urhom II. L. 1471. je kupil Reko od posestnika Valsee ter jo združil z notranjeavstrijskimi deželami.

Maksimilijan I. je podedoval l. 1500. posestva goriških grofov in sicer Gorico in Gradiško, Pazin v Istriji, Bistriško dolino (Pusterthal) na Tirolskem, Kufstein in več drugih pokrajin na Tirolskem. Leta 1518. je dobil Roveredo na južnem Tirolskem.

Ferdinand I. je pridobil vsled dedinske pogodbe po smrti ogerskega kralja Ludovika II., ki je padel l. 1526. v bitki pri Mohaču zoper Turke, ogerske dežele, Češko, moravsko in Šlezijo. Navzlic vsem pogodbam se je Ferdinand še dal voliti za vladarja na Ogerskem in Češkem. Na Češkem je bil obče priznan, na Ogerskem pa je jedna stranka volila protikralja Jovana Zapolya. Ferdinanda I. imenujemo po pravici „drugega ustanovitelja avstrijske države“, ker je združil planinske dežele s sudetskimi in karpatskimi deželami.

Leopoldu I. je prepustil knez Mihael II. Apafi l. 1696. proti primerni odškodnini Erdeljsko (Zalesje), ki je bila povzdignjena l. 1765. v veliko kneževino, od l. 1867. pa je kot županija združena z Ogersko. V Karloviškem miru l. 1699. pa je pridobil še turški del Ogerske, Hrvatsko in Slavonijo.

Karol VI. je dobil od Turkov v miru požarevačkem l. 1718. Banat, kateri je zaslul kot žito-bogata pokrajina in je bil delj časa v turški oblasti.

Marija Terezija je ohranila v vojskah s pruskim kraljem Friderikom II. (I., II. in III. šleski vojski) končno v hubertsburškem miru l. 1763. od Šlezije le Opavo, Krnov (Jägerndorf) in Tešin t. j. sedanjo avstrijsko Šlezijo. Pri prvi delitvi Poljske l. 1772. je pridobila 13 spiških mest (na severnem Ogerskem), Galicijo in Vladimirijo. Od Turčije je dobila za posredovanje v rusko-turški vojski l. 1775. Bukovino, katera je od leta 1849. samostalna kronovina. Nadalje ji je pripadlo v bavarski nasledstveni vojski v Tešinskem miru l. 1779. insko okrožje v zahodnem delu sedanje Avstrije nad Anizo med Inom, Dunavom in Hausrukwaldom.

Cesar Franc I. je dobil l. 1797. v miru, sklenjenem v Campo Formio, beneško Istro (zahodno Istrijo) in Dalmacijo, leta 1803. pa škofijo tridentinsko in briksensko. Za izgube v požunskem miru je dobil cesar izborna kneževina salcburško l. 1805. Salcburško je od leta 1849. samostalna kronovina. Po francoskih vojskah sta prišla v avstrijsko oblast republiki Dubrovnik in Kotor l. 1815.

Ferdinand I. je posedel l. 1846. republiko krakovsko z okolico ter to pokrajino v soglasji z Rusijo in Prusko združil z Galicijo.

Franc Jožef I. je združil z našo državo l. 1878. Ada Kaleh pri Oršovi in Spizzo, najjužnejše mesto v Dalmaciji, katero je prisodil berolinski kongres avstrijsko-ogerski državi. Leta 1877. in 1878. so se vršile velike premembe na Balkanskem polotoku in naša vojska je za-

sedla leta 1878. Bosno in Hercegovino, leta 1879. pa Limsko pokrajino v Novibazaru.

Tako se je razvijala država v teku časa do sedanjega obsega. Sedaj delimo cesarstvo v dva, po ustavi in upravi ločena dela in sicer 1. v kraljestva in dežele, ki so zastopane v državnem zboru, ali avstrijske dežele (dežele tostran Litave) in 2. v dežele ogerske krone (dežele onstran Litave). Obe državni polovici sta združeni državnopravno po tisti vladarski hiši (dinastiji) in po nekaterih skupnih zadevah in tvorita inozemstvu nasproti jedno državo: Avstrijsko-ogersko državo. Vsaka teh državnih polovic pa ima svojo posebno ustavo in upravo. Državnopravno razmerje med obema državnima polovicama je personalna unija (osebna zveza) in zavezna realna unija (stvarno jedinstvo).

(Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Drd. Iv. Borštnik.)

I.

Razvoj šolske higijene v zadnjem desetletji pri nas i drugod po izobraženem svetu, ki vé vedno bolj ceniti čil duh v krepkem, zdravem, kolikor mogoče popolnem telesu mladine, opravičuje, da se opozoré učitelji, kakor tudi drugi odgojitelji mladine, na bolezen, samo na sebi precej malenkostno in nikakor ne nevarno, ki pa vender dostikrat zabranjuje napredek v šoli, ovira učitelja v uspešnem pouku, in — kar je največje važnosti — vzame učencu zaupanje v svojo duševno moč, ga dovede do prežalostnih nasledkov na pozna leta.

V misli imam nahod, isti nahod, katerega ima lahko vsak deseti človek vsak teden in še večkrat in je za to vender lahko jako nadarjen, izvrsten umetnik, spreten govornik i. t. d. Vender navidezno protislovje se kmalu pojasni, ko izvabim na koncu ob roki par, tekom lanskih otijatričnih kurzov, samoopazovanih slučajev, učiteljem v spomin njim vsem predobro znano sliko učenca, kot ga ima skoraj vsak razred na razpolago, učenca, ki je vsled svoje nepaznosti, neprostovoljno že marsikatero grenko uro napravil svojim odgojiteljem.

Kakšna da je zveza med živci nosne sluzene in med dušnim središčem, je seveda za pozitivno vednost tako nezrelo vprašanje, da ni niti spornim postalo, vender se da lahko razumeti to do sedaj malo opazovano dejstvo, če pomislimo, kako tanka, več ali manj prehodna kostna plošča loči nosna predela od možgan; razume se tudi, kako lahko v raznih slučajih nosne bolezni nadaljuje svoje vničuječe delo

v možganih. Več samoopazovanih, gori navedenih takih slučajev, kakor tudi v roke mi došla poročila D. A. Kuyk-a v New-York Medical Journal z dné 15. grudna 1894, silijo, da je treba tako zvezo vzeti kot jako verjetno; dokaz o njeni resničnosti bo valjda anatomskim potem dovršen, ko se popolnijo vestno napredujoča histologična preiskavanja v tej smeri. Gotovo ima tudi vsak učitelj učenca, ki sedi bolj ali manj mirno, dostikrat apatično v šoli, obraz mu ima skoraj kretiničen izraz, ne glede na odprta usta, kar je povsem razumno, ker je nos zamašen. V začetku vsake ure, vsakega berila je pazen in percipira dobro prve stavke: a kmalu mu zastane tok mislij, žedi in gleda pred se, tuj vsemu, kar se krog njega godi, bere, govori, dokler ga kaka glasno izgovorjena beseda součenca ali opomba učitelja ne zbudi iz teh neprostovoljnih sanj; vender je ta položaj bolj podoben spanju brez sanj pri popolnoma odprtih čutih, kot sanjam, pri katerih je duša vsaj deloma delavna. In če se njegovi možgani polasté kake misli oziroma stavka, ne sledi dobro premišljevanje in prebavljanje sprejete ideje, ampak tak učenec zgrabi hlastno vsak stavek, dobro poznajoč svoj duševni položaj in boječ se, da bo že v prihodnjem trenutku zmanjkalo njegovi duši moči, to za druge zdrave tovariše tako lahko, tako samoumevno, a za njega tako orjaško delo vršiti. Kraj tega je tak učenec pozabljiv do skrajne meje, se pusti radi iste napake zapored opominjati, sploh vse kaže, da se je začel kraj intelektualnega tudi moraličen niveau za njega poniževati.

Tako presedi cel dan v šoli in težko, da bi se naučil toliko, kot njegov tovariš v pol ure, kljub vsem opominom, kljub vsemu trudu učiteljevemu.

Spoznavši pa učitelj do zdaj neupoštevano, ker neznano gori omenjeno dejstvo vpliva nahoda, posebno kroničnega, na normalno delovanje duše, poskrbel bo lahko, da se dostikrat s čisto domačimi sredstvi odpravi prvo-omenjena bolezen in v svoje veselje bo videl, da je postal prej nepazen in nikakor ne posebno duhovit učenec, pazljiv in sprejemljiv za vsake nauke, ter splošno nadarjen. Tudi prejšnja pozabljivost je izginila. V nasprotnem slučaju pa more tekom let stopnjevati kroničen nahod gori opisano dušno bolezen do prave slaboumnosti raznih stopinj, proti kateri nimamo sredstva; da, dostikrat odpre norišnica vrata takim revežem, zanemarjenim v svoji mladosti. Bolezen se dostikrat začne tudi v poznejih letih, vender ni potem tolikega pomena, ker se vrši v našem času dušno naobraženje v otročjih letih. Tudi more bolezen zastati v nižji stopinji razvoja skozi celo življenje, tako, da pri dotičnem po letih ne zapazimo drugega, kot malo pozabljivosti i. t. d., opazovanja, ki so tudi za lajika zanimiva, seveda paziti je, da so stariši zdrave pameti in na druge okoliščine, da se ti pojavi ne zamene z drugimi, bolj nevarnimi boleznimi duše.

Izmed sem spadajočih slučajev naj navedem omissis omittendis dva: prvi iz javljenj gori navedenega D. A. Kuyka, drugi iz samo-opazovanj te, na videz paradoksne koneksije med boleznimi nosne slezine in možganskim delovanjem.

A.) 30 leten moški; ima dve leti nahod in historičen kašelj po noči in podnevi (pluća in dušnik zdrava). Hud glavobol — nebrižnost za vse, kar se krog njega godi. Učil se je težko.

Vse to je izginilo v malo tednih, ko je bil nahod ozdravljen.

B.) Oče pripelje 9letnega sina; oči mu begajo nestalno s predmeta na predmet. Odgovor môtén, brez vsake zveze. — Napredek v šoli slab — obilo kazni i. t. d. Deček je nahoden več ali manj, odkar hodi. Zdravljenje nahoda je odstranilo vse te neprijetnosti.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Predgovor.

 cenjevalec I. zvezka pedagogijske knjižnice „Komenskega Didaktike“ je izrazil v „Dom in Svetu“ željo, da naj bi se pisatelji imenovane knjižnice v prvi vrsti ozirali na izvirna dela, ne pa na prevode. Resnica je, da bi bilo to potrebno in koristno za naše „mlado pedagogiško slovstvo“. Pripomniti pa moramo, da je težko pisati kaj izvirnega — sosebno kaj tacega, kar bi imelo klasiško vrednost. Saj še ni dolgo od tega, ko so nam naši nasprotniki očitali, da nimamo v slovenščini nobenega spisa — niti prevoda, ki bi imel klasiško pedagogiško veljavo. Akoravno to očitiranje po vsem ni istinito, moramo vendar pripoznati, da so v tej stroki drugi, nam sorodni narodi, — n. pr. Čehi in Hrvati mnogo bolj napredovali, kakor pa mi Slovenci. In zakaj? Pri teh narodih se pečajo poleg ljudskih učiteljev s pedagogiškim slovstvom marljivo tudi srednješolski učitelji, kar mnogo pripomore k vspešnejšemu razvoju pedagogijskega slovstva. V izbiri spisov pa se pedagogiški pisatelji drugih narodov radi ozirajo na izvrstna dela tujih pedagogov, dobro vedoč, da taki spisi niso lastnina samo jednega naroda, temveč so vseobčna, potemtakem namenjena vsem narodom.

Iz tega vzroka sem se vnovič odločil svojemu narodu prirediti prevod Pestalozzijeve ljudske povesti „Lienhard und Gertrud“ pod naslovom: „Martin in Jera.“

Pestalozzi¹⁾ je klasiški pedagogiški pisatelj; Nemci ga smatrajo

¹⁾ Životopis in delovanje tega imenitnega nemškega pedagoga in pisatelja najdeš v „Učiteljskem Tovarišu“ l. 1885. na str. 124, 139, 156 in 170. — Pisatelj.

celó za prvaka-pedagoga vseh časov in vseh narodov. Od njegovih raznih spisov je po mnenju mnogih presojevalcev najboljši „Lienhard und Gertrud“. Nadejamo se tedaj, da ne bode od več, ako se ozremo nekoliko nanj, da spoznamo bolje njegovo vrednost.

„Lienhard und Gertrud“ sicer ni prvenec Pestalozzijevih spisov, a vendar je jeden najstarejših. Napisal ga je za dóbe svoje največje bede. Znano je namreč, da je Pestalozzi l. 1768. v Neuhofu blizu vasi Birra na Švicarskem kupil malo puste zemlje za 230 gld., kjer je osnoval gospodarstvo, ki pa je l. 1775. propalo največ radi slabih letin in slabega zemljišča ter radi nespretnosti in dobrosrčnosti Pestalozziyeve. Ali on ni obupal na prvi hip, temveč ga je ta nevspeh vspodbudil za nadaljno premišljevanje, kako bi zamogel vspešno pomagati svojemu ubogemu narodu. Bil je prepričan do dobrega, da je zapuščenemu narodu mogoče pomagati samo s tem, da se mu razvije in povzdigne duševna moč in da privadi svojo sposobnost koristno uporabljati v svojem domačem in državljanskem življenji. Nekaj let potem odpre Pestalozzi na svojem domu v Neuhofu svojo sirotišnico l. 1775. s 50 učenci. Vse, kar so potrebovali za telo in dušo, dobivali so tukaj od Pestalozzija. On jim je dajal stanovanje, hrano in obleko; poučeval jih je tudi v potrebnih naukih. Poleti so otroci navadno delali na polji; pozimi pa so ali predli, ali tkali, ali pletli itd. Poleg tega jih je Pestalozzi vadil v govorjenji, čitanji, računstvu itd. Blagi mož je mislil, da bode s tem ne-le pomagal siromakom — temveč tudi povzdignil svoje propalo gospodarstvo; toda pri vsem tem se je strašno varal. Otroci so bili malo vredni, on pa nespreten in preveč dober. S početka, dokler so bili nerodni, napravili so mu več škode, kakor pa koristi; a kadar so se nekoliko privadili delu, vzeli so jih sebični stariši domu. In tako propade Pestalozzi še bolj, strašno zabrede v dolgove, nima celó najpotrebnejših stvari: živeža, dà še drv ne za kurjavo; upniki njegovi ga pa pritiskajo neusmiljeno. Po obstanku petih let je bil primoran ta koristni zavod zapreti, zemljišče pa dati v najem. —

Imel je Pestalozzi prijatelje, ali ni se mogel zanesti na njihovo pomoč, ker so ga vsi imeli za človeka, komur sploh ni moči pomagati. Mnogi so se ga ogibali zbog tega, da jim ni bilo treba pomilovati ga. Jeden od njegovih najboljših in najvernejših prijateljev, knjigotržec Füssli, rekel mu je naravnost v obraz, da so njegovi stari prijatelji v tem na čistem, da bode on svoje življenje dokončal v bolnišnici ali pa v blaznici. V isti sobi, ko mu je Füssli rekel te trde besede, dogodi se nekaj posebnega, kar je znatno spremenilo Pestalozziyevo usodo. V tisti dobi so baš skleпали, da se preustroji mestna straža v Zürichu. Stare, grbave, prašne in nepočesane stražnike so nameravali zameniti z novimi, oblečenimi v lepo obleko, kakor je bila tedaj navada v vojski.

Temu so se protivili mnogi spoštovatelji starih prostih običajev in priprostega mestnega življenja. Med nasprotniki te novotarije je bil tudi Pestalozzi. V zasmeh tej novotariji spiše — moral je pač dobre volje biti — šaljiv spis z naslovom: „Die Umgestaltung der krummen, stau-bigen und ungekaemnten Stadtwaechter unter unseren Thoren in ge-rade, gekaemmte und geputzte.“ Ta spis odda knjigotržcu Füssliju, ki je takoj spoznal namen, da se to tiče stare straže. (Dalje prih.)

Narodopisna češko-slovanska razstava v Pragi l. 1895.

(Jakob Dimnik.)

I.

1. Uvod.

V zlati Pragi, ob bregovih srebrnopene Veltave, razprostira se obširen prostor, na katerem je kipelo letošnjo pomlad in poletje bujno življenje in vrvenje. To je prostor narodopisne razstave češko-slovanske. Šest mesecev je bila zlata Praga praznično oblečena ter kazala svetu napredek in razvoj češkega naroda, kajti z narodopisno razstavo so dosegli Čehi velikansk triumf pred vsem naobraženim svetom in so danes prvi slovanski kulturni narod. Na narodopisni razstavi češko-slovanski se nam je razodeval v vsej svoji veličini češkega naroda genij, ki je čuval stoletja in stoletja nad narodom ter mu zagotovil obstoj. Ni čuda torej, da je romalo nad 2 milijona Slovanov iz raznih dežel v zlato Prago, da so na narodopisni razstavi češki občudovali delo, napredek in veliko kulturo naroda češkega. Tudi mene je vleklo v Prago in s pomočjo podpore, katero je meni in še dvema drugima mestnima učiteljema naklonil slavni mestni zbor naše prestolnice, se mi je res uresničila ta želja.

2. Potovanje.

Predno pridem na razstavo samo, bodi mi dovoljeno, da opišem poprej prav v kratkih potezah potovanje v Prago in potem pa znamenitosti mesta Prage.

Dné 30. vel. srpana ob 7. uri zjutraj sem se podal v spremstvu svoje boljše polovice na pot in sicer po državni železnici. Na Vrbi izstopim ter se peljem dalje proti Celoveu, mesto po železnici, s parnikom po Vrbskem jezeru ter pridem v Celovec okoli štirih popoldne. Tu sem prenočil, a čas do večera sem pa porabil za ogled mesta. Drugo jutro se peljem naprej po Koroškej, Štajerskej, deloma po Dolnji Avstriji preko Sv. Valentina, in po Gorenji Avstriji do Linca.

V Lincu sem prenočil dvakrat. Prvi dan sem si ogledal mesto in bližnjo okolico. Peljal sem se tudi s parnikom po Donavi kake dve uri [daleč v vas „Wilhering“ ter si tam ogledal tamošnji velikanski samostan.

Drugi dan sem napravil izlet v „Salzkammergut“ do Ebensee, kjer se izteka deroča Travnica v Travensko jezero. Od tu sem se peljal s parnikom po Travenskem jezeru do Gmundna. To Vam je res tako lep svet, da kaj tacega nikjer nisem videl na svojem potovanji. Iz Gmundna sem se odpeljal v Wels, zvečer sem se vrnil zopet v Linc in drugo jutro ob 8. uri sem pa odrinil v Prago, kamor sem dospel ob 6^{1/2} uri zvečer.

Prva skrb mi je bila, da dobim prenočišče, in sicer sem se za-
tekel v hotel „Angleški dvor“. Ko se po dolgi vožnji nekoliko okrep-
čam in odpočijem, se vsedem na tramvaj ter se peljem takoj v raz-
stavo. Predno pa pričnem z opisovanjem razstave, bodem opisal najprej
prav na kratko posebnosti in znamenitosti, katere sem videl v Pragi
in deloma tudi Prago samo.

(Dalje prih.)

Listek.

Novoletno modrovanje.

 Gospod urednik! Da, tako, prav tako se mora začeti listek, in jaz
moram to vedeti, saj mi je priznal to prednost celo oni sitnež,
ki se je nazival lani Gorjanca. Torej: gospod urednik! Resni
so časi, posebno ob novem letu, zato moram začeti z „maniro“. Pa:
prej ko vzamem pero v svojo desno roko, da vam napišem — prav
za prav mi ne manjka tvarine — listek, vam in ne samo vam, vsem
tovarišicam in vsem onim tovarišem, ki mi niso nevoščljivi, da se
kedaj razkoračim po tem le popirju, voščim srečno in veselo novo leto.
Seveda, si mislim v srcu: Bog dal, da bi bilo vsaj srečno; zakaj
srečno in pa še veselo zraven, to bi bilo za nas, ki nismo rojeni baš
pod godno zvezdo, menda nekoliko preveč. Lahko bi dostavil tudi še
besedico: zadovoljno, a vi, gospod urednik, veste, da nisem prijatelj
praznega prerekanja, zato jo raje prihranim za-se, ker zadovoljno slo-
vensko učiteljstvo ne bode še tako hitro.

Ko bi hotel biti uljuden, kar trde ženske, da nisem in ne bodem
nikoli, bi se moral danes baviti v listku sam s seboj in pa z gospo-
dom Gorjancem, ki mi je oni dan tako toplo podkadil. Ali tega smo
učitelji že vajeni. Ko nam treba kaj zboljšati — recimo plače — nam
pokade celo z blagodišečim tymianom, da bi le več ne raztresali sit-
nosti, največkrat in najraje nam pokade z ajdovco, ker je škoda kaj

boljšega; nekateri, ki prisvajajo sebi vso modrost v kvadratni meterski meri, celo mislijo, da ni primerno ziniti besedice v pohvalo domačemu učiteljstvu. Pa bodi! Mežnarji vender nismo še, da si znamo prižigati luči tudi v glavah.

Prijatelj Gorjanec, ne zameri, da se ne utegnem več baviti s teboj. Stvar bi koristila samo nama; če pa hočeva splošno koristiti, v roke potni les, pa hajdi nabirat z novoletnim voščilom na ustnicah novih, „katalajočih se“ kron za učiteljski konvikt. To bi se reklo, čas primerno porabiti, in še letos, ko smo imeli, hvala Bogu in modrosti g. naučnega ministra, božičnih počitnic $1\frac{1}{2}$ dneva več. Ko sem to zvedel, sreča, da znam nekaj nemščine, me je obšla takoj še druga primerna misel: kaj bi bilo, ko bi se nas kedaj tam gori spomnili, morda l. 1999., in bi nam o nekih lepih božičnih počitnicah podaljšali tudi plače — pa brez kakšne regulacije. Oj, to bi bilo veselje! Srce bi kar noč in dan poskakovalo vsaj za $1\frac{1}{2}$ cm višje kot zdaj, usta bi pa kar sama začenjala tisto znano božično: „O srečne, srečne jaslice!“ — Da, tega bi bil marsikdo bolj vesel, kakor če bi nam podaljšali božične počitnice prav do Svečnice, in tudi učiteljski konvikt bi poskočil za nekaj cm bližje strehe.

To bi bilo primerno voščilo za Božič, ali pa za novo leto ali pa za nas vse, kakor hočete, g. urednik.

A kedo bi se trgal o tem, kaj je primerno in kaj neprimerno. Saj jo je v tem nekoliko zavozil celo oni Jos. Stritar, čegar Zorin se je ono leto vstrelil na Bleškem jezeru. Menda ga je srce bolelo, pa ga ni mogel pomazati. Mož, ki je pisal jako primerno knjižico naši mladini, je tudi nekje položil na jezik dečku to-le zabavljico:

„Stara baba, nora baba,
Usta ima, kakor žaba.“

Verjemite, g. urednik, da so jo otroci v naši vasi znali še tisti dan, ko smo prejeli knjige. Pozneje sem zvedel, da so jo prav tako znali tudi učenci sosednje šole, vsa župnija, ves okraj. Skusili so naprednejši nagajivci celo že zmerjati „stare babe“ po tem receptu. In vender so knjigo presojali strokovnjaki; pa reci kedo, da vaški pa glavci niso tudi primerni kritiki, seveda po svoje.

Torej to je neprimerno; meni se je pa zdelo primerno, da sem tisti vrsti zamazal s črnilom, a kaj pomore samo jeden eksemplarček. To hasne toliko, kakor če bi vrgel žida v pekel.

Ker ne morem še tako hitro končati o tem, kaj je primerno in neprimerno, spomnim dotične glavice, ki si trudijo možgane s tem, da bi proučili socialno vprašanje, naj bi kedaj katero slišali o tem tudi v našem listu. Saj je po mojih mislih med Slovenci socialno vprašanje prav v našem stanu najbolj pereče; ne da se ga pa rešiti s sa-

mimi besedami ali s kakšnimi obljubami, tu treba seči naravnost — v žep. Drugo si bomo pomagali sami.

Morda kedaj g. Gorjanec podere kakšno pametno v tem smislu. Saj nam je oni dan povedal toliko podrobnostij v jedni sapi, da se prav bojim zanj, ker se mu utegne zgoditi po oni hrvaški prislovice: Ako mnogo kaže, malo kaže. No, pa bodi že kakorkoli: proučevanje socijalnih problemov je primerno proučevanje, in marsikaj družega na svetu je tudi primerno, recimo: nabiranje kron za učit. konvikt, a kaj ko jih vsakedo najraje nabira za-se, in še teh nabere malo, ker tam gori, veste g. urednik, so trdi, trdi, ko nam treba privoščiti kaj boljšega. Ker se pa ne nadejam, da bi spreobrnil koga tam gori, od koder prihajajo preklje in zdravo zrnje, za to se tudi za danes meni zdi primerno, da končam svoje modrovanje.

Na svidenje!

Vaš

Pesimist.

Zmes.

II.

Takrat, ko sem začel spisavati zmes, mislil sem, da bom drugače zastavljal pero, kakor je moram danes zastaviti. Dostikrat se namreč pripeti, da bodisi kakoršnakoli sila prej prestriže človeku misli, nego so se docela razporedile. In bila je resnično mogočna sila, ki je moje zmesi še bolj zmešala, kakor sem jih hotel sam! Toda ne samo zmesij. Zadela me je na tisto mesto, ki je človeku najobčutnejše. Zatrepetalo mi je srce v bolečini, povetil sem glavo globoko na prsa in štel nagle srčne utripe. In črn oblak je zastrl moj pogled, ki je vesel gledal na mesto, na katero smo se dvignili učitelji po dolgoletnem napornem delu, s trudom in z mnogim vročim bojem za naše pravice, za poštenost svojo in za svojo čast, za ugled in vpliv svoj. Priglal je pa ta črni oblak črnega in grdega obrekovanja ter strupenega glodanja naše časti in stanovskega ponosa mlad mož, ki je še vrlo malo izkusil v svetu, sin dičnega učitelja, kateri je v hudih časih našega preporeka in dviganja iz suženskih dnij žalostnega spomina stal krepko in neomajno v prvih vrstah naših bojevnikov, sin onega Govekarja, ki je z besedo in peresom delal žive svoje dni, da se je začelo računati tudi s slovenskim učiteljstvom v javnem našem življenji! Oče mu počiva v Gospodu, spomin nanj nam budi iskrena čutila, ki mu vsekdar izrekajo dolžno zahvalo, sin pa mlati s svojim peresom po njega tovariših in to v listu, ki si je vedno prideval naslov, da je prvi slovenski leposlovni list, glasilo slovenskega razumnštva v „Ljubljanskem Zvonu“.

Ne morem drugače, nego da postavim tiste besede, natisnjene na 563. strani lanskega letnika, klasične v svoji vrsti, plod bujne domišljije pisatelja, „s čigar rejalistično povestjo (tako piše namreč urednik „Zvonov“ na zadnji strani zadnje številke) smo se letos naslajali („Sama svoja“): baš od žive rejalistike tega pisatelja se je nadejati, da skoro temeljito zaobrne pravec izvoženemu tiru našega pripovednega slovstva.“ V tisti „Sami svoji“ torej čitamo: . . . Na štirirazredni ljudski šoli so bili sicer trije učitelji in učiteljica, toda nadučitelj je bil osoren, nadušljiv starec s krmežljivo, suhljato ženo brez otrok¹⁾; učitelja pa sta bila čudovita nerodneža in neokretneža, ki nista znala niti pravilno govoriti, niti se dostojno oblačiti, ter sta ob prostih urah vedno posedela v jedni ali drugi trški krčmi — samo pet jih je bilo — katera pa ni imela nobena „posebne“ sobe, ampak so bili po konjskem potu smrdeči vozniki, umazani kmetje in tržani kar skupaj za jedno mizo; tu sta torej popijala tudi učitelja vodeni čviček ali pa staro grenko pivo ter po cele večere „fižolkala“ ali pa kvartala za — užigalice. Učiteljica, štirideset let stara devica, je v prostih urah tičala vedno doma. — — —

Prosim, naj se malo oddahnem! — —

Tovariši, ali ste že kdaj kaj podobnega čitali? Resnično: človeku mora zavreti kri v žilah, ko vidi črno na belem take besede. Od začetka nisem hotel verjeti lastnim očem, potlej me je pa prijela sveta jeza, kakor bi najbrže tudi pisatelja Fr. G. Kosca, ako bi kdo kaj enakega napisal o njemu enakih. O, tetka rejalistika, tako si živa, da kar vonjam tisti konjski smrad, da mi kar sapo zapira z gnojem in umazanostjo parfumovani zrak!

Fižolkati in kvartati za užigalice in bratiti se s smrdljivimi konjarji in hlapei — to je naš vzvišeni poklic. Čemu učiš slamoglavo deco branja in pisanja? Čemu budiš v nje srcih ljubezen do lepe naše domovine, do visoke cesarske hiše, do slavnih naših mož? Čemu vzgajaš našo mladino versko-nravno? Čemu kažeš pridnemu kmetovalcu, kako vzgajaj in požlahtnuj sadno drevje, da mu nōsi dobiček? Čemu pomagaš ustanavljati med narodom bralna društva in čitalnice? Čemu širiš v najzapuščenejšo gorsko vas lepo slovensko svetno in nabožno pesem? Čemu vse to, tovariš moj? O, pusti tako delo, saj nima smisla! V zahvalo te potem vrsté med pijane „rajtguzne“, med kvartopirce in neotesane, zarobljene primojduševce! Pusti vsako plemenito delo in delaj na to, da se bo nasadilo dovolj fižola in nfabriciralo mnogo užigalic in razpečalo zadosti kvart in da bodo tepke rodile obilo vodenega čvička — o, potem bomo fižolkali in špano vlekli in kvartali in pili dan in noč in noč in dan! Na vrata našega

¹⁾ Čudno, da ni zapisal z dvajsetimi otroci.

visokega deželnega zbora bomo pa trkali, da nam bolj nagradi naše vzorno delo, svojim šolskim nadzornikom pa dopošljemo izkaz ubožnega znanja, ker hvalijo naše ljudske šole, delo in trud učiteljev, ker govoré, da ljudska šola vrši v zakonu stavljeno nalogo. Ti vsi skupaj nič ne vedó — gospod Kosec zna kositi po naših glavah. Toda naj počaka! Mi mu ne bomo več nastavljali svojih hrbtov, da bi na njih klepal svojo rejalistično koso!

Toda še druge strani se moramo tu dotakniti. (V množini govorim zato, ker govorim v imeni svojih tovarišev.) Žal nam je, a drugače ne gre. Listu, ki je prinesel tiste stavke, je urednik učiteljski profesor. On vzgaja sicer učiteljice, toda tudi te so naše kolegkinje. Ne moremo torej umeti, kako je mogoče, da vzprejme v svoj list kaj takega, kar očitno žali vse učiteljstvo. V vsi povesti „Sama svoja“ nimata ona eksotična učitelja kar nič posla. Brez njiju vpliva se je ločila Milka od svojega očeta, živela sama zase in končno dobila svojega Pepčka. Tisti vmeček nima torej drugega namena, kakor da je priložil našemu stanu prav gorko zaušnico, katere seveda ne smemo kar tako ravnodušno spraviti, ali pa celo čakati, da nam prileti še na drugo lice. Bili so sicer časi, ko smo morali uklanjati svoje glave tujim željam in volji drugih, oni časi pa so že minili, in bilo bi nečastno od nas, ko bi ne poprijeli besede in peresa, kadar se brez najmanjšega povoda in vzroka meče blato na naš stan.

S tem se naravnost od lista odganjajo učitelji sotrudniki in naročniki.

O, sedaj tudi umejem, od kod prihaja tvoja nesreča, ti rovtarski Gorjanec. Mislil sem se večkrat oženiti. Snubil sem in snubil, a od vsake snubitve sem ponesel domov koške in koše, košarice in košare. Na izbero jih imam, zakaj velika je moja zaloga, in lahko postrežem komurkoli, da se iznebim tudi teh spominkov in spominov. Zagovoril sem se namreč, da bom samotaril, dokler ne pride „zadnja ljub'ca — bela smrt!“ Od kod tak odločen odpor? Lepo vas prosim, če taki gospodje o nas tako pišejo, mislijo in govoré — je li čuda, da se mi odmikajo zapeljive ženske oči in da se zapirajo ženska srca vroči moji ljubezni? —

„Ljubljanski Zvon“ je v prvi vrsti namenjen ženskemu svetu, pravi g. urednik in nadaljuje: „S skrbnim očesom bode torej pazilo uredništvo na to, da se ne vtihotapi vanj kaj takega, kar bi moglo žaliti nežno žensko čustvo“. — Kako se o nas piše, to so gotovo čitale vse „Zvonove“ naročnice. In potlej naj si človek upa stopiti pred nje? Mogoče je pa tudi, da se še v bodočih letih vtihotapi vanj kaj takega, kar bo žalilo naše čustvo. Toda to nič ne de! Saj imamo trde kože!

Če se pa še kaj takega zgodi, stopil bom na svoj vrt, kjer stoje v tem času prazni koli, okolo katerih se je ovijal ljubi fižolček. Dokler zopet požene, bom lahko parkrat zamahnil. In če ne bo še to pomagalo, segel bom po svoji gorjanski batini.

„Ueber diese könnten Dichter

Schreiben hunderttausend Bände!“

Gorjanec.

Vabilo na naročbo.

S pričujejo številko nastopi „Učiteljski Tovariš“ svoje šest in trideseto leto. Veliko časa je minulo od l. 1861., ko je naš list prvikrat stopil pred slovensko učiteljstvo. Razni listi ob novem letu navadno povdarjajo, kaj so vse storili v minoli dobi za to ali ono stvar, za ta ali oni stan itd. „Učiteljskemu Tovarišu“ pa ni treba črkice lastne hvale, ker ga hvalijo dosti lastna, slovenskemu učiteljstvu in ljudskemu šolstvu blagonosna dela in pa uspehi, kateri se kažejo v toliko sijajnejšem svitu, ker so se časi in razmere slovenskemu učiteljstvu v minolih 35. letih prav stvarno spremenile.

Vendar dosegli še nismo vsega, kar gre po vsej pravici nam in naši šoli. Dela, in sicer resnega in vstrajnega dela na domačem šolskem polji je še mnogo, mnogo.

Dandanes živimo v nekakem novem, razburjenem času in gorje nam in naši šoli, ako ne bomo razumeli in spoznali zahtev sedanjega časa; žal, da jih je premnogo še med nami, ki „z odprtimi očmi ne vidijo“, kje se je treba dela najbolj lotiti.

Učitelj mora dobro poznati duh časa, biti mož od nog do glave ter vedno čuvati in popravljati svojega notranjega človeka, sicer bode duh časa zamoril nas in našo sedanjo šolo.

V ta namen si išči učitelj dobre družbe pri svojih sotrudnikih, pri naših prijateljih, ne pa pri nasprotnikih ljudske šole. Slabotnež se naslanja na močnejšega, kakor se ovija beršljan po močnem hrastu, neveden hodi k razumnemu, bojazljivec k srčnemu, omahljivec k vstrajnemu in novinec pa k skušenemu tovarišu svojemu; **vsi pa delajmo za jednega in jeden za vse!**

V tem smislu bode budil „Učiteljski Tovariš“ v novem letu svoje tovariše in bolje, ko ga bode podpiralo slovensko učiteljstvo in razumništvo, bolje bode tudi izpolnoval težavno svojo nalogo.

Zatorej prosimo, da bi mu tudi v novem letu bili zvesti naročniki in sotrudniki ter se zbirali kot stari in novi tovariši okrog svojega „Tovariša“.

Ob enem se pa iz vse duše zahvaljujemo vsem „Tovariševim“ dosedanjim preblagim podpornikom in sotrudnikom, ki so mu tako blagovoljno in ljubeznjivo pomagali pri izvrševanju njegove naloge. Reči moramo, da dobi „Učiteljski Tovariš“ od slovenskega učiteljstva prav mnogo duševne podpore in to dela veliko čast slovenskemu učiteljstvu, katero s tem kaže, da napreduje ter se zaveda dolžnosti svojega stanu. Ko bi se le še upravnik „Učiteljskega Tovariša“ mogel tako zadovoljno izraziti o gmotnih podpornikih njegovih, kakor se urednik v duševnih! Res je, da so naše plače majhne, vendar resna volja in zavest, da sama dobra volja in obljube ne pomagajo nič, mora privedi vsakterega izmed nas do spoznanja in prepričanja, da je gmotna podpora prvi pogoj obstanka vsacega lista — torej tudi našega. In to je tisti vzrok, ki prisili čestokrat urednika in upravnika, da ne moreta vselej tako vstreči naročnikom, kakor bi rada.

Zdramimo se torej v novem letu ter stori tudi v tem oziru vsakdo svojo dolžnost!

Za šestintrideseti letnik našega lista imamo obljubljenih več obširnejših spisov; izmed teh omenimo samo nastopne: Gospod profesor Fran Orožen bode priobčeval: „**Ustavoznanstvo**“; g. nadučitelj Jernej Ravnikar je poslovenil za naš list Pestalozzijevo ljudsko povest: „**Lienhard und Gertrud**“; g. nadučitelj Janko Leban nam je obljubil daljšo razpravo „**O pravopisji v ljudski šoli**“; g. nadučitelj Janko Toman bode seznanjal „Tovariševe“ bralce z „**Delovanjem slovanskih učiteljev, oziroma njih časopisov**“; g. A. Likozar bode priobčeval „**Cvetličje v šolskem vrtu**“ v posameznih mesecih v letu; učitelj Jakob Dimnik bode priobčeval „**Avstrijsko zgodovino v ljudski šoli**“, katero je sestavil na podstavi sedanjega učnega črteža ter II., III. in IV. Berila; g. Josip Novak z Brezovice je nabral na podlagi III. Berila „**Zbirko slovniških nalog**“; g. nadučitelj J. Zupanec bode pisal obširneje „**O razvitku šolstva na Črnigori**“; gg. Fr. Črnagoj, E. Gangl, „Gorjanec“, „Pesimist“ i. dr. bodo napolnjevali predale „Listka“; g. E. Gangl nam je obljubil več primernih pesmic; g. Iv. Šega bode zbiral iz šolskih listov razne vesti za „Vestnik“.

Tu smo omenili le daljše obljubljene spise, na razpolago bomo imeli pa tudi še več krajših člankov in razprav, katere so nam obljubili naši znani sotrudniki. Svojo pomoč so nam dalje tudi obljubili gg.: prof. S. Rutar, prof. Fr. Gabršek, meščanski učitelj Josip Ciperle, Lj. Stiasny, A. Kecelj, J. Likar, J. Režek, K. Česnik, Št. Primožič, J. N. Jeglič, J. Krulec, Fr. Ks. Trošt, M. Janežič, J. Janežič, Lj. Fettich Frankheim, J. Cepuder,

J. Novak, J. Furlan, c. kr. okr. šolski nadzornik A. Žumer in mnogi drugi okrajni šolski nadzorniki i. dr.

Uže samo ta imena so nam porok, da bode list vstrezal zahtevam našega stanu, prosimo le, da storé tudi naročniki svojo dolžnost.

„Učiteljski Tovariš“ bode izhajal v svoji dozdanji obliki in po sedanji ceni na 1¹/₄ poli v 1. in 16. dan vsacega meseca.

Naročnina naj se pošilja g. Al. Kecelj-u, Kongresni trg št. 3.

Pisma in vsi uredovanja tikajoči se dopisi pa naj se blagovoljno pošiljajo odgovornemu uredniku J. Dimniku, Šubičeve ulice št. 3.

Ljubljana, 15. grudna 1895.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva“:

Jakob Dimnik,
t. č. urednik.

A. Žumer,
t. č. predsednik.

J. Furlan,
t. č. tajnik.

Al. Kecelj,
t. č. upravnik.

Za učiteljski konvikt.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ je izdalo meseca grudna 1895. l. „**Domačo vzgojo**“, slovenskim materam, vzgojiteljicam, učiteljicam, vzgojiteljem in učiteljem po najboljših virih spisal ter društvu poklonil Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. Dobiva se pri društvenem blagajniku in v vseh tukajšnjih knjigotržnicah.*) Namen te knjige ni le, širiti med slovenskim narodom razumno domačo vzgojo ter gladiti pot ljudskemu šolstvu, ampak tudi pomnožiti glavnico imetja „učiteljskega konvikta“, kajti, ako razpečamo to knjigo, bodo dohodki za „konvikt“ koncem leta za par stotakov večji, kakor bi pa bili sicer. V ta namen moramo pa združiti moči; vsakdo bodi deležen pri tem podjetji, bodisi da si naroči knjigo sam za-se, za šolo, za razne knjižnice, ali jo pa širi v slovenske rodbine, (posebno slovenskim materam, kojim je v prvi vrsti namenjena). Zato naj se nihče ne ustraši, če dobi tudi po več knjig na ogled, oziroma v razpečevanje. Vsacega navdajaj pri tej požrtvovalnosti misel, da dela za učiteljske sirote. Kdo ve, če ne bodo že naši otroci deležni te dobrote? In, če tudi ne, gotovo jo bodo pa učiteljski otroci. Torej: „Pomagajmo si najprej sami, in pomagal nam bode Bog!“

*) Knjigotržci izven Ljubljane, koji želé knjigo prodajati, naj se blagovolijo zglasiti pri društvenem blagajniku.

Cena knjigi je 1 gld. Denar za prodane knjige naj se blagovoli pošiljati blagajniku „društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ Jakob-u Dimnik-u, v Ljubljani.

Ob jednom se usojamo naznanjati, da je priredil g. Ivan Bonač, knjigovez v Ljubljani, za „Domačo vzgojo“ prav lične platnene platnice po 30 kr. komad.

Ljubljana, meseca grudna 1895.

Za odbor „društva za zgradbo učiteljskega konvikta“:

Andrej Žumer,
t. č. predsednik.

Juraj Režek,
t. č. tajnik.

Jakob Dimnik,
t. č. blagajnik.

Književnost.

Domača vzgoja. Slovenskim materam, vzgojiteljicam, učiteljicam, vzgojiteljem in učiteljem po najboljših virih spisal Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. Izdalo in založilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.“ V Ljubljani. Tiskarna Rudolf Miličeva. — Ljubljana. 1895. Str. 141. Cena 1 gld. Dobiva se pri učitelju J. Dimniku v Ljubljani in v vseh ljubljanskih knjigotržnicah.

Čisti dohodek je namenjen „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

„Ilustrovani narodni koledar“ za prestopno leto 1896. Uredil in izdal Drag. Hribar. Tiskal in založil Drag. Hribar. Cena: elegantno vezanemu izvodu 1 gld., broširanemu 70 kr. Letošnji letnik narodnega koledarja je že osmi in to spričuje, da se je koledar omilil vsem tistim krogom, katerim je namenjen. Koledar se odlikuje po ukusni opremljenosti, finih ilustracijah in zanimivi vsebini. Razen navadne koledarske vsebine prinaša pesem „Kolednica“, životopise prelata F. Kosarja, Jos. Cimpermana, Antona Kremplja in Andreja Praprotnika (s podobami), potem dr. Medveda črtico „Čudež sv. Januvarija“, mišni povesti „Večerne slike“ spisal Bogdan in „Stana“ spisal Igo Kaš, korenito študijo Simona Rutarja „Velika Moravska in staroslovenski jezik“, pesem „Šah Nuširvan“, perzijski zložil Saadi, iz ruskega prevoda V. Vjelička preložil A. Aškerc, popis letošnjih potresov pod zaglavjem „Potres na Slovenskem“ in končno spis R. Knafliča „Zgodovinska in kulturna črtica o čeških razstavah“. Poleg tega pa vse, kar se potrebuje pri pošti, uradih in doma. Slovenci, sezite po njem!

„Životopisni obrabi“ iz obsega obrta, umetnosti in industrije. Izdal dr. Francišek vitez Haymerle. Preložil A. Funtek. V Ljubljani. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1895. Str. 99. Cena 50 kr. Pomen in namen te knjige je opisal sam pisatelj najboljše rekoč: „Zarano se uči mladi obrtnik ponašanja s tem, da bodi vselej in povsod prvo: biti dovršen mož. Da ga učimo tega ponosa, ne zadošča, ako mu povedujemo o morali; treba mu je podajati resnične vzglede iz onega duševnega okrožja, v katerem bode kdaj živel sam“. Temu namenu bode pričujoča knjiga jako dobro služila. Mimo životopisov svetovnoznanih izumiteljev čitamo tudi životopise treh kranjskih mož Antona Samasse, Fidelisa Terpinza in Gustava Tönniesa. Funtkov prevod je vzgledno lep. Priporočamo knjigo prav toplo.

„Kjiznica za mladino“. — Izšel je dvojnati snopič 10. in 11. (za oktober in november), ki obsega celih 12 tiskanih pol. Tudi ta snopič prinaša Slomškove pesmi,

zbrane za višjo stopnjo. Pesmi so razdeljene v te-le oddelke: I. Bog in nebesa (6 pesmij), II. Svet in narava (tudi 6 p.), III. Cerkev, šola, dom (14 p.), IV. Cesar in domovina (2 p.), V. Domačija (3 p.), VI. Basni, prilike, povesti (9 p.), VII. Veselje in trpljenje (4 p.), VIII. Smrt (5 p.), IX. Daljnje premišljevanje (4 p.), X. Resnice, nauki uganka.

Tu je zbranega obilo pesniškega blaga za našo mladino, kakor je znal pisati o svojem času edino le Slomšek. Ne dvomimo, da bo mladina rada segala po tej knjigi. Dostavljamo še, da 192 strani obsegajoča trdo vezana knjiga stane za naročnike s poštnino vred le 30 kr., kar je pač tako neznatna cena, da so dražji vsi mladinski spisi večjih narodov. Ukljub temu ima to podjetje le okoli 650 naročnikov, da končuje prvo leto z deficitom 600 gld.

„**Andreas Freiherr von Čehovin**“. Kakor smo že v zadnjemu listu omenili, je pod tem naslovom g. Janko Leban, nadučitelj v Begunjah pri Cirknici, izdal 60 strani broječo knjigo, ponatis iz „Südsteirische Post“. Knjižica opisuje življenje in delovanje slavnega našega junaka Čehovina, c. kr. stotnika, rodom iz Branice pri Vipavi. „Südsteirische Post, oznanjujoč to knjižico, piše o njej (v slovenskem prevodu): „S tem naslovom („Čehovin“) je izšel v našem listu podlistek, izpod peresa g. Janka Lebana, nadučitelja v Begunjah pri Cirknici, ki mično opisuje avstrijskega junaka barona Čehovina. Gospod pisatelj je omislil tudi poseben ponatis tega življenje-pisa. Knjižica je jako lična ter ima spredej dobro pogojeno sliko slavljenega junaka. Mi kar najgorkeje priporočamo to knjižico vsem krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, ker je jako primerna, da obuja in čvrsti patrijotični čut. Stane 1 krono (po pošti 10 nvč. več) ter se dobiva pri g. pisatelju“. — Jednako pohvalno omenja tega delca tudi „Triester-Zeitung“, ki še povdarja, da se knjižica posebno priporoča „mladini po srednjih in vojaških šolah.“ Kakor doznajemo, dobil je g. pisatelj več laskavih pismenih priznanj od odličnih oseb; a Njegova cesarska Visokost, nadvojvoda **Ludovik Viktor**, odlikoval je gosp. pisatelja s tem, da je naročil 20 vezanih iztisov.

Potrjena šolska knjiga. Ministerstvo za bogočastje in pouk je odobrilo z razpisom z dne 23. novembra 1895 št. 23.941 II. preosnovano izdajo L. Lavtarjeve Geometrije za učiteljsišča kot šolsko knjigo pri slovenskem pouku na učiteljsiških. Knjigo je založila knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bambergova. Posamezni izvodi stanejo broširani 1 gld., vezani 1 gld. 20 kr.

„**Venček cerkvenih pesmi in napevov**“ je izdal g. Val. Štolcer, učitelj v Razboru na Štajerskem. Partitura s pesmarico stane 1 gld. 10 kr.

Naši dopisi.

Iz litijskega okraja. Poročali ste že v Vašem cenjenem listu, da je v Kolovratu preminul nadebudni učitelj Fran Peterlin v dobi 23 let. Bolehal je delj časa, že v pripravnici je bil nevarno obolev — od takrat ni bil več trdnega zdravja. Sicer je potem malo okreval, a bolezen mu je razjedala njegovo mlado življenje — liki črvu, ki polagoma ugonablja nedolžno cvetko.

Dan pred njega smrtjo sva ga obiskala z gosp. nadučiteljem R. O kak pogled! Že je zaznamovala bela žena svojo žrtev. Bil je po koncu in govorili smo mnogo. Zadnji dan še je vpraševal po onem, kar mu je bilo najdražje na svetu — po poduku in glasbi. Bil je vesel. Spominjal se je dijaških let. Začel je peti z milim svojim glasom najpriljubnejšo mu pesmico „Kje so moje rožice“. Da, kje so bile; cvetje se je osulo in — lepe cvetke ni več. Stal je na grobu — a upal je vedno — vedno — da okreva. Drugi dan je zatisnil oči svoje učitelj — trpin ter zapustil svoje tovariše njih žalostni usodi. Pogreb je bil veličasten. Prihitelo nas je učiteljev 11 v to gorsko vasico. Prišel

je tudi oddelek Sokola iz Zagorja v društveni opravi, da skaže svojemu nekdanjemu učitelju petja zadnjo čast. Ljudstva se je zbralo ogromno. Zapele so se tri žalostinke, pred šolo, v cerkvi in na grobu.

Pri letošnjem zborovanju učiteljskega društva v Litiji je sprožil misel g. nadučitelj Rojina, naj učit. društvo ranjemu Francetu postavi kamenit nagrobni spominek. Ta predlog se je enoglasno sprejel. Dan odkritja bil je določen na 7. vinotoka Ob 9. uri zbralo se je 16 gđ. učiteljic in učiteljev, poleg teh prišlo je tudi jako veliko ljudstva, da pokaže, kako je bil ljubljen ranji France. Mašo je daroval g. župnik in nekaj učiteljev je pelo p. Angelikov Requiem. Po končani sv. maši podali smo se vsi na grob. Opravivši molitve po ranjem zapeli so učitelji krasno pesem „Nad zvezdami“. Potem se je spominjal g. nadučitelj Slanc v krasnem ginljivem govoru ranjega tovariša. Opisoval nam je njega življenje iz dijaških in učiteljskih let. Da, bil je istinito vzor vsega učiteljstva. Marsikatera solza je kanila na prerani grob. Marsikdo je zgubil dobrega prijatelja, marsikdo svojega učitelja, in učiteljstvo je zgubilo zavednega tovariša. Ni ga več. On biva sedaj nad zvezdami ter gleda na ostale tovariše, bivajoče še v dolini tug in rev. Stopil je v boljše življenje, kjer ni zavisti, nikacega preziranja, kjer se ne kratijo pravice. — Dragi France, sedaj bivaš nad nami pred stolom Najvišjega, prosi — prosi za svoj teptani stan.

Akoravno Te ni več med nami, a vender

Tvoj duh živi med nami

Na delo nas budi in drami.

Nagrobni kamen naj kaže potomcem, kako spoštuje učiteljstvo svojega zvestega tovariša.

Janko Zupančič.

Vestnik.

Osobne vesti. G. Franc Galé, učitelj v Šiški, je imenovan IX. učiteljem na I. mestni šoli v Ljubljani in g. Engelbert Gangl je pa dobil mesto učitelja extra statum na mestnih ljudskih šolah.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta je imelo v prvem letu svojega obstanka 1800 K 30 h dohodkov in 68 K 2 h stroškov. Za † A. Praprotnikov spomenik se je do novega leta nabralo 157 K.

Za učiteljski konvikt je nabral g. Ivan Malnarič, učitelj v Knežaku, 10 K. Živio! — Dalje so poslali čitalničarji v Planini p. Rakeku kot odkupnino godovnih in novoletnih voščil 10 K. Živili darovalci in njih nasledniki!

Prihodnji „večer“ Slovenskega učiteljskega društva bode dné 8. prosinca v klubovi sobi pri „Slonu“.

Umrla je po dolgi bolezni gđc. Marija Peterlin, učiteljica v Št. Rupertu. N. v m. p.!

Plače se bodo zvišale a ne kranjskim ampak gališkim kolegom, kar si gotovo uže iskreno želé, in mi jim poboljšanje njihovega gmotnega stanja tudi iz srca privoščimo. Merodajni krogi v Galiciji uvidevajo, da je stan, ki toliko deluje v prosep naroda, tudi boljšega plačila vreden. Deželni odbor bode v soglasji s c. kr. deželnim šolskim svetom v prihodnjem zasedanju predložil deželnemu zboru v tem zmislu predlogo, ki precej spremeni zakon o pravnem razmerji učiteljstva gališkega. Kakor povzamemo uradnemu listu, namerava predloga znatno povišati plače gališkim učiteljem, ker zahteva v to svrhu precejšnje svote 104.540 gld. V pokritje te potrebsčine se uvede zvišanje deželne doklade za 1 kr. na vsak goldinar direktnega davka. —c.

Šolska statistika. Na Francozkem je 87.330 šol, na Nemškem = 58.000, na Laškem = 56.394, v Rusiji = 39.003, na Angležkem = 30.959, v Avstro-Ogrskeji = 36.813 (Avstrija = 18.666, Ogrska = 18.147), v Švediji = 10.571, v Švici = 8.183, v Norvegiji = 6.241, v Belgiji = 5.711, na Portugalskem = 5.347, v Holandiji = 4.258, v Rumuniji = 1.556, v Serbiji = 668. —k.

Analfabetov pride na 100 prebivalcev: na Saksonskem = 0,2, v Norvegiji = 0,3, na Bavarskem = 0,4, na Švedskem = 0,4, na Pruskem = 0,6, v Finlandiji = 1,9, na

Angležkem = 9, na Francoskem = 9,5, v Avstriji = 23,6, v Italiji = 42, v Rusiji = 78,3, v Srbiji = 79,3, v Rumuniji = 82, v Bolgariji = 85. —k.

Od 100 oseb doseže starost 70 let 49 duhovnikov in le 28 učiteljev! —k.

Dunaj ima 230 ljudskih šol, 53 meščanskih šol, 21 občnih ljudskih in meščanskih šol in 6 javnih otroških vrtcev. —k.

Dolenja Avstrija ima 1156 šolskih občin s 1549 šolami in sicer: 413 jednorazrednic, 331 dvorazrednic, 229 trirazrednic, 92 štirirazrednic, 347 petrazrednic, 31 šestrazrednic, 22 deških meščanskih šol, 49 dekliških meščanskih šol, 5 občnih ljudskih in meščanskih šol. Šolodolžnih otrok ima 392.826 in sicer 195.543 dečkov in 197.283 deklic. Učnih močij ima 6.840. Stroški za učiteljske plače znašajo 2.890.198 gld. —k.

V Galiciji je 542 razredov brez učiteljev, 863 učnih močij je brez izpita učne usposobljenosti, 380.000 otrok je brez pouka. —k.

Na Pruskem sedi 1.661.182 otrok v prenapolnjenih razredih in 12.035 razredov je brez učiteljev. —k.

Na Bavarskem je izmed 26.383 rekrutov samo šest s pomanjkljivo šolsko izomiko. —k.

Učiteljska na Hrvaškem. Na Hrvaškem je pet učiteljskih in sicer 3 deželna v Zagrebu, Osijeku in Petrinji, žensko učiteljske usmiljenih sester v Zagrebu s pravico javnosti in privatno srbsko učiteljske v Karlovcih v Slavoniji. — Na prvih štirih je bilo leta 1894/5 skupaj 51 učnih močij in sicer na moškem učiteljski v Zagrebu 12, na moškem učiteljski v Osijeku 9, na moškem učiteljski v Petrinji 9 in na ženskem učiteljski usmiljenih sester v Zagrebu 17. Na moških učiteljskih je bilo gojencev: v Zagrebu 127, v Petrinji 112 in v Osijeku 16, na ženskem učiteljski v Zagrebu pa 247 obiskovalk — skupaj tedaj 502. Po veroizpovedanji je bilo 409 katolikov, 4 zjedineni grki, 80 pravoslavni, 4 evangeliki in 5 židov. 409 pripravnikov in pripravnic je bilo iz Hrvaške kraljevine, 19 iz Avstrije, 12 iz Ogrskega in 2 iz Bosne. — Srednja starost na moškem učiteljski v Zagrebu je bila v prvem letniku 16,3, v drugem 17,7, v tretjem 18,4 in v četrtem pa 19,1 leta. Na ženskem učiteljski v Zagrebu pa je bila povprečna starost v prvem letniku 15,7 in v četrtem 19,3 leta. Kar se tiče predstudies, je dovršilo 17 pripravnikov 5 ali več gimnazijalnih razredov, 342 jih je dovršilo višje ljudske šole, 49 višjo gimnazijo, 34 nižjo gimnazijo, 49 nižjo realko in 11 druga učilišča. Uspeh je bil koncem leta v obče dober: odličnjakov je bilo 184 in le 16 je bilo nesposobnih. — Deželni podpora se je razdelila v znesku 6760 gld., nekateri učiteljski so dobivali podpore od svojih občin (po 40—200 gld.). Na zagrebskem moškem učiteljski je podporno društvo z imovino 2738,42 gld., katere obresti se razdelijo mej potrebne učiteljske. Majnika meseca 1893 se je v Zagrebu odprl internat za 30 dijakov, ta se je l. 1894. razširil in je letos bilo v njem 60 učiteljskih; mej temi jih je vzdrževala dežela 54, občine 4 in dva sta plačevala popolni vzdrževalni znesek 10 gld. mesečno. V internatu imajo učiteljski stanovanje, svečavo, kurjavo, perilo, obed in večerjo. Zagrebsko moško učiteljske z vadbno stane 34.409,14 gld. (vadbica 5.699,79 gld.), Petrinjsko z vadbno 22.192,48 gld. (vadbica 3893,30 gld.) Osješko 3093 gld. — skupaj tedaj 59.694,67 gld. *Zupanec.*

Šole v Pragi. V češke mestne šole je letos — 1895/6 — vstopilo 15.997 učencev (8186 dečkov in 7811 deklic) proti 15.398 v letu 1894/5 in 15.022 l. 1893/4; torej 599 oziroma 975 več. V vadbice se je vsprejelo 325, v zasebne šole pa 404 otroci.

Mestne nemške šole imajo 1450 dečkov in 1865 deklic = 3315 učencev proti 3347 leta 1894/5 in 3483 v letu 1893/4, tedaj za 32 oziroma 168 menj. Z osebne šole s pravico javnosti imajo 2198 otrok proti 2285 v letu 1894/5 in 2270 leta 1893/4. Zasebne šole brez javnostne pravice imajo 445 učencev in vadbice 273 otrok. — Skupno se je vsprejelo v nemške šole 6231 učencev proti 6340 oziroma 6488 l. 1894/5 in 1893/4, tedaj menj za 109 oziroma 257 učencev. — Skupno število učencev čeških šol je 16.726 = 73%, nemških pa 6231 ali 27%, skupaj 22.957 učencev. Na nemških šolah je $\frac{1}{3}$ Čehov. *Zupanec.*

V Bosni in Hercegovini ima 1.336.091 prebivalcev 161 državnih, 96 verskih in 5 zasebnih ljudskih šol, torej pride na 5099 ljudi jedna ljudska šola. Sarajevo in Mostar imata po jedno gimnazijo in višjo dekliško šolo. V Sarajevu je tudi učiteljske, katoliško semenišče in mohamedanska bogoslovna šola. V Reljevu poleg Sarajeva je pravoslavna bogoslovna. Travnik je dobil spodnjo realko. V nekaterih večjih mestih so deške meščanske šole. Učitelji imajo spretno urejevanje, v Sarajevu izhajajoči list „Učitelj“. *Zc.*

„Nos je dobil!“ Marsikdo dobi „nos“, pa ne vé zakaj. V starih dobrih časih so na Nemškem tistim, ki so dobili ukor, privezali pisan popirnat nos, ki so ga morali do-

ločeni čas nositi. Dandanes dobivamo tudi popirnat nosove, katerih nam sicer ni treba nositi, ki pa radi tega vender niso prijetni. Zc.

Učiteljeve prijetnosti. V nekem kraju, kjer je šolsko obiskovanje jako zanikerno, je učitelj obravnaval berilo „Prva skrb“. Opomnil je tedaj: „Tudi tukaj je mnogo takih Jurjev, ki nečejo svojih otrok pošiljati v šolo.“ V nedeljo po maši so prišli nadenj vsi — Jurji, ki so imeli otroke v šoli, in ni jih bilo malo, kajti to ime je tam zelo razširjeno. Komaj se je učitelj odkrižal teh nadležnih „Jurjev“. Zc.

Karlo Bogoslav Sulek †. V Zagrebu je 30. listopada umrl tajnik jugoslovanske akademije Sulek v 80. letu. Rajnki — rodom Slovak — je bil vrl narodnjak in ploden pisatelj. Pisal je tudi mnogo za mladino in sestavil več šolskih knjig. N. v. m. p.!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1864.

o. šol. sv. Na štirirazrednici v Vipavi je stalno popolniti:
 a) drugo učno mesto s prijemki III. plačilne vrste in prostim stanovanjem;
 b) četrto učno mesto s prijemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.
 Prošnje do 25. prosinca 1896.
 C. kr. okr. šol. svet v Postojni, 20. grudnia 1895.

Št. 1771.

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Budanjah se razpisuje v stalno nameščenje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilne vrste.
 Prošnje do 18. prosinca 1. 1896.
 C. kr. okr. šol. svet v Postojni, dne 15. grudnia 1895.

Št. 1672.

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Loškem Potoku se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje drugo učno mesto s prijemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.
 Prošnje do 20. prosinca 1896.
 C. kr. okr. šol. svet v Kočevji, 19. grudnia 1895.

Št. 1702

o. šol. sv. Na trirazrednici v Velikih Lašičah se razpisuje v stalno ali začasno nameščenje služba nadučitelja, s prijemki II. plačilne vrste in prostim stanovanjem.
 Prošnje do 20. prosinca 1896.
 C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji, dne 27. grudnia 1895.

Št. 798.

o. šol. sv. Na jednorazrednici na Sveti Gori (Sava) se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.
 Prošnje do 20. prosinca 1896.
 C. kr. okr. šol. svet v Litiji, 19. grudnia 1895.

Št. 962.

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Velikem Gabru se razpisuje v stalno nameščenje drugo učno mesto s prijemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.
 Prošnje do 20. prosinca 1896.
 C. kr. okr. šol. svet v Litiji, 19. grudnia 1895.

Št. 949.

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Št. Juriju pri Izlakah se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem.
 Prošnje do 20. prosinca 1896.
 C. kr. okr. šol. svet v Litiji, 19. grudnia 1895.

Št. 1882.

o. šol. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Kostanjevici je stalno ali začasno popolniti četrto učno mesto s 450 gld. letne plače.

Pravilno opremljene prošnje je zakonitim potem semkaj vlagati do 6. januarja 1896. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 18. decembra 1895.

Št. 1901.

o. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Št. Rupertu na Dolenjskem je stalno ali začasno popolniti tretje učno mesto s 450 gld. letne plače.

Pravilno opremljene prošnje je zakonitim potem semkaj vlagati do 30. pros. 1895. l.

C. kr. okr. šol. svet v Krškem dne 21. grudna 1895.

Listnica uredništva. Vsem sotrudnikom, naročnikom, prijateljem in tovarišem: *Srečno in veselo novo leto!*

Listnica upravnništva. Pričujoča št. „Učit. Tov.“ se je poslala vsem starim naročnikom oziroma udom ter nekaterim gdc. gdc. in gg. na ogled, od katerih se nadejamo, da bodo k društvu pristopili ali pa postali naročniki. Če kdo ni prejel lista in ga prejemati želi, naj blagovoli to upravnistvu naznaniti. Kdor pa lista ne misli plačati, naj ga brez zamere vrne z opazko: „se ne sprejme“, ker ta način vrnitve naročniku ne povzroči stroškov in dela, nam pa zljajša poslovanje. — Z novim letom moramo urediti in zaključiti stare račune ter poravnati društveni dolg v tiskarni. Da nam bode pa to mogoče, vse p. n. gg. naročnike, kateri so za preteklo leto na dolgu, **prav lepo prosimo**, naj poravnajo svoj dolg vsaj v **mesečnih obrokih**. Posebej pa prosimo tiste gg. naročnike, ki se dolgujejo naročnino za l. 1894. in 1895., da pošljejo vsaj nekaj do 10. prosinca t. l., ker drugače se bode list brezpogojno ustavil, dolg pa izterjal. Takih naročnikov je 84, od katerih ne moremo misliti, da bi v istini želeli upihniti luč življenja pedagogičskemu listu, ki izhaja v metropoli „Slovenije“. Če pa se v tem motimo, usojamo se v varnost našega glasila ostale gg. prositi, da ne posnemajo hoje umirajočega račjega rodu, ker je in mora biti naše geslo: „naprej“!

Ob novem letu si usoja udano podpisana tiskarna vsem slavnim šolskim vodstvom in p. n. častitim naročnikom „Učiteljskega Tovariša“, izraziti svoja presrčna vošila ter se priporoča nadaljni naklonjenosti.

Tiskarna R. MILIC.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

„Učiteljski Tovariš“ izhaja na 1 1/4 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati urednistvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod A. Keceľ v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: **Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.**

Tisek **R. Miličeve** tiskarne v Ljubljani.

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“
v Ljubljani.

Šest in trideseto leto.

1896.

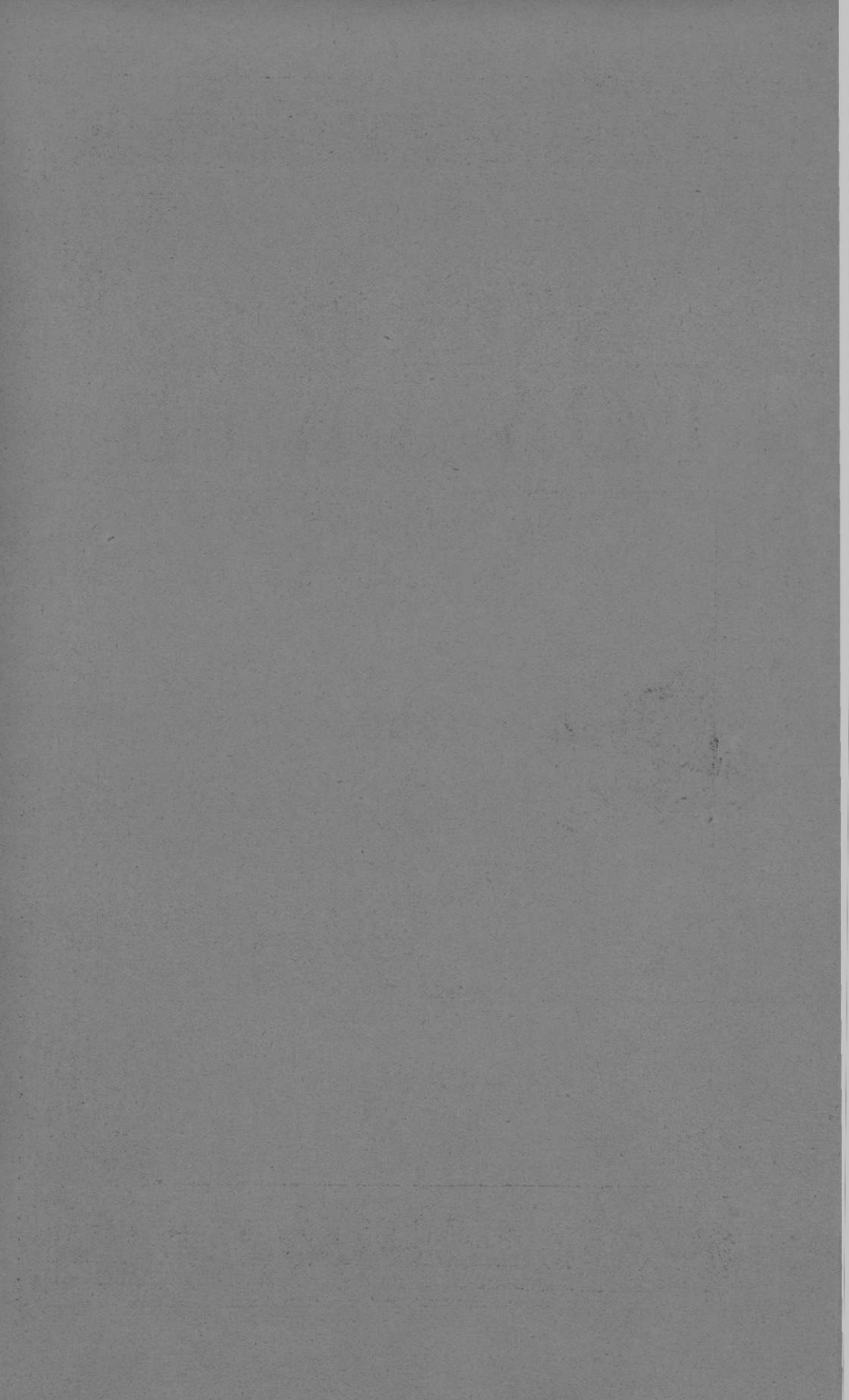
Uredil:

JAKOB DIMNIK,

učitelj v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila R. Miličeva tiskarna.

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“

v Ljubljani.

Šest in trideseto leto.

1896.

Uredil:

JAKOB DIMNIK,

učitelj v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila R. Miličeva tiskarna.

Kazalo.

I. Vzgoja in pouk.

Na strani	Na strani
Henrik Pestalozzi. <i>J. Likar</i> . . . 109, 150	Narodopisna češko-slovanska razstava
K šolski higijeni. <i>Dr. Ivan Borštnik</i>	v Pragi l. 1895. II. <i>E. Gangl</i> 118, 160, 195
6, 23, 158, 177, 209, 242, 264, 296, 308,	O zgodovinskem pouku v ljudski šoli.
317, 338, 352, 387, 407	<i>Luka Jelenc</i> . . . 185
Martin in Jera. <i>J. Ravnikar</i> , str. 8 in dalje v	Risanje brez stigem. <i>A. Šitsch</i> . . . 345
vseh številkah.	Ustavoznanstvo. <i>Fr. Orožen</i> , str. 3 in dalje
Narodopisna češko-slovanska razstava	v vseh številkah.
v Pragi l. 1895. I. <i>Jakob Dimnik</i> 10, 37,	
77, 99	

II. Razni spisi.

Beseda o naši reorganizaciji 219, 265, 285	Občni zbor društva za zgradbo učitelj-
Dan vstajenja 129	skega konvikta v Ljubljani 41, 61, 81
Hitimo! <i>M. Poklukar</i> 202	Ob novem šolskem letu 314
Izjava 377, 397, 417	Ob Praprotnikovem grobu. <i>E. Gangl</i> 378
Kako praznujmo 50letnico vladanja	O enakopravnosti učiteljev in učiteljic 217
Nj. Velikanstva cesarja Franca	Pedagogsko društvo v Ljubljano. <i>Več udov.</i>
Jozefa I.? <i>Jakob Dimnik</i> 25	Pons asinorum 362
Koleginjam 69	Povišanje po službenih letih in tajna
Koncem leta 419	kvalifikacija. „ <i>Nizka duša</i> “ 236
Luka Jeran † 169	Praprotnikova slavnost 329
Moč, material in propali dijaki 256	„Sijajno“ gmotno stanje slovenskega
Načrt pravil slovenskega učiteljskega	učiteljsva.
društva za vojvodino Kranjsko 433	Stalni okrajni šolski nadzorniki 400
† Nadvojvoda Albrecht Salvator 125	Svojim o svojem 1, 29, 49
Nadvojvoda Karol Ludovik † 201	Učiteljska nameščenja. <i>M. Poklukar</i> 89
Našim deželnim poslancem <i>M. Poklukar</i> 330	Učitelj in narod. <i>Alojzij Kecelj</i> 149
Naš sovražnik I. 399	Vabilo na naročbo 16
Naš sovražnik II. 420	Višja dekliska šola 263
Nekaj tolažilnih in spodbudnih mislij	V preudarek 131
učitelju trpinu 282	Za učiteljski konvikt 18

III. Književnost.

<i>Aškerc A.</i> : Lirske in epske poezije . . . 311	<i>Dimnik Jakob</i> : Pripovedke iz avstrij-
<i>Dr. Bratoljubič Domobranski</i> : Biser-	ske zgodovine 324, 374
ljubav, zlasti za Slované 183	<i>Dimnik Jakob</i> : Slavoj in Ljudmila . . . 308
<i>Brezovnik Anton</i> : Šaljivi Slovenec . . . 215	<i>Fischer Oton</i> : Pesmi Simona Jenka . . . 199
<i>Brezovnik A.</i> : Zeleni listi 163	<i>Fischer O.</i> : Prešernove poezije 106
<i>Ciperle Josip</i> : Narodna vzgoja 164, 211	<i>Funtek A.</i> : Životopisni obrazi 19
<i>Dimnik Jak.</i> : Domača vzgoja 19, 42, 64, 84	<i>Gabršček A.</i> : Knjižnica za mladino
<i>Dimnik Jakob</i> : Domožnanstvo v ljud-	19, 43, 47, 105, 127, 146, 163, 166, 199,
ski šoli 325	215, 271, 308, 327, 358, 384, 375, 395, 411

<i>A. Gabršček</i> : Slovanska knjižnica	412
<i>Gabršček Andrej</i> : Učiteljski koledar	395
<i>Gangl E.</i> : Pisanice	411, 419
<i>Hribar Dragotin</i> : Ilustrovani narodni koledar	374
<i>Ivanec Franc</i> : Pridvižni zemljevid krške okolice.	19
<i>Jamersič — S. G. ml.</i> : Materino delo za Boga in domovino	343
<i>Kleinmayer</i> : Slovenska pratika	358
Knjige družbe sv. Mohora	414
Knjige Matice Slovenske	126
<i>Koprivnik J.</i> : Antona Slomška spisi, zbrani za mladino	199
<i>Kosi A.</i> : Zabavna knjižnica	
Kranjski grb	46
<i>Lavtar L.</i> : Geometrija za učiteljska	20
<i>Leban Janko</i> : Andreas Freiherr von Čehovin	20
Majka u rada za Boga i Hrvatsku	164
<i>Much-Rutar</i> : Stenska tabla pra — in raznozgodovinskih spomenikov iz Avstro-Ogerske	374

<i>Nedeljko Fran</i> : Andersonove pravljice va mladino	325
<i>Orožen Fr.</i> : Zemljepis za meščanske šole II.	105, 163
<i>Orožen Fr.</i> : Zemljepis za meščanske šole III.	341
Pedagogiški letnik	
A. Praprotnikove pesmi	105, 145
<i>Prelesnik M.</i> : Pomladni glasi VI.	163
<i>Primožič Stefan</i> : Ročni katalog	324
<i>Razinger-Zumer</i> : Abecednik za slovenske ljudske šole	199
<i>Rutar Simon</i> : Hardtov zemljepisni atlas	374
<i>Senekovič A.</i> : Osnovni nauki iz fizike in kemije za meščanske šole	
<i>Skruhal Ivan</i> : Zgodbe sv. pisma za nižje razrede ljudskih šol	199
<i>Umlauf</i> : Die oesterreichisch-ungar. Monarchie	328
Učiteljski večeri	164
<i>Vrhovec Ivan</i> : Zgodovinske povesti za meščanske šole. III.	165
Zemljevid kamniškega okraja	199, 275

IV. Muzikalije.

<i>Förster A.</i> : Teoretično-praktična pevska šola	163
<i>Hladnik Ign.</i> : Ave	165
<i>Hladnik Ign.</i> : Gloria in exelsis Deo	430
<i>Hladnik Ign.</i> : Pange lingua	165
<i>Nedved A.</i> : Domu in ljubezni	86, 118
<i>Stolcer Val.</i> : Venček cerkvenih pesni in napevov	20

V. Pesmi.

† Anton Nedvěd. *E. Gangl* 333, 244. — Pozdrav brati Slovencima. *Emin* 314

VI. Listek.

Novodobno modrovanje. *Pesimist*. — Potres *Fr. Črnogoj* 39, 59, 79, 101, 122, 141. — Zmes. II. *Gorjanec* 13.

VII. Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

Na strani 167, 182, 183, 199, 212, 213, 214, 215, 228, 308, 341, 375.

VIII. Naši dopisi.

Z dežele	391	Iz Ljubljane	320
Iz Drage	82	Iz Ljubljane	354
Z Dunaja	322	Iz Ljubljane	388
Z Goriškega	300	Iz litiškega okraja. <i>Janko Zupančič</i>	20
Iz Idrije. —In—	124	Iz logaškega okraja. <i>Lucilius</i>	303
Iz Idrije	339	Iz logaškega okraja	390
Iz kranskega okraja. <i>Pivčan</i>	269	Od nekod	427
S Krškega	391	Iz novomeškega okraja. —I.	83
Iz krškega okraja. <i>Flor. Rozman</i>	196	Iz postojnskega okraja. <i>J.</i>	63
Iz Ljubljane. <i>Cepuder Jos.</i>	44	Iz Ribnice. <i>M. Poklukar</i>	44
Iz Ljubljane	103, 124, 144, 164	Iz Ribnice. <i>M. Poklukar</i>	180
Iz Ljubljane	268	Iz Štajerske	409

IX. Umrli tovariši.

	Na strani		Na strani
Bantan Janez	167, 180	M. Mehtildis Šušteršič	165
Cvek Leopold	324	Nedvêd Anton. <i>E. Gangl</i>	334
Debelak Janez	411	Peterlin Marija	21, 44
Kunstek Luka	66	Pleško Janez	124
Levstek Anton	104, 339		

X. Imenovanja in osobne vesti.

Na strani 21 in dalje v vseh številkah.

XI. Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Na strani 23 in dalje v vseh številkah.

XII. Razne vesti.

V vseh številkah v „Vestniku“.

XIII. Učiteljski konvikt.

Na strani 21 in dalje v vseh številkah v „Vestniku“.

XIV. Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem.

Na strani 64 in dalje v vseh številkah.

XV. Odlikovani tovariši.

Erker Jožef, nadučitelj pri Stari Cer- kvi na Kočevskem s srebrnim za- služnim križcem s krono	165	ljani z zlatim križcem s krono za zasluge	63
Koderman Filip, nadučitelj na Frankolovem s srebrnim zaslužnim križcem.		Žumer Andrej, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Kranju z zlatim križ- cem s krono za zaslugе	393
M. Murgelj Antonija, bivša prednica uršulinskega samostana v Ljub-			

